

■ مرتضی مجدفر؛ عضو شورای برنامه‌ریزی و کارشناس
مجله رشد مدیریت مدرسه

در جلسه‌ای در یکی از شهرستان‌ها حضور داشتیم که با کمال تعجب اغلب مسئولان آموزش و پرورش استان، «برنامه درسی ملی» را «درس ملی» می‌نامیدند. وقتی راجع به همین درس ملی از ایشان پرسیدیم، فهمیدیم که اساساً نمی‌دانند «برنامه درسی ملی» چیست و با عنوان دیگری هم عرضه می‌شود.

در جایی دیگر وقتی در جامعه آماری از تحول بنیادین می‌پرسیم، همه از آن به نام طرح ۶،۳،۳ نام برده و اظهار می‌کنند که معلوم نیست دقیقاً این نظام چه چیزی را دربر دارد؟ لذا آموزش گسترده این اسناد ضروری به نظر می‌رسد.

■ دکتر حیدر تورانی؛ سردبیر مجله رشد مدیریت مدرسه

● زمینه‌سازی سپس اجرا!

طرحی که تصویب می‌شود باید با زمینه‌سازی و بررسی مشکلات اجرایی به مدارس ابلاغ شود. تصویب یک طرح به معنای تحقق آن نیست؛ برخی تصور می‌کنند با تصویب سندی، همه چیز تمام شده و انگار فقط مشکل در تصویب آن بوده است.

سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش در فرایند اجرایی شدنش سؤالاتی را ایجاد کرده که طی نشست‌های «مجله مدیریت مدرسه» به بررسی ابعاد مختلف و نیز لزوم بسترسازی آن برای اجرایی شدن پرداخته شده است. در این میزگرد از نظرات کارشناسان و مدیران مدارس که دست‌اندرکار اجرای مفاد این طرح هستند، بهره برده‌ایم. از این رو به سؤالاتی چون چگونگی پیوند مسئولان با مجریان، جایگاه مدیران و معلمان مدارس در تحول بنیادین، موانع و مشکلات اجرایی در این طرح پاسخ داده می‌شود و همچنین پیشنهادات کاربردی برای مطرح شدن به مسئولان عالی‌رتبه وزارت آموزش و پرورش و در جهت رفع کاستی‌های موجود مطرح می‌شود. برای آگاهی از آرا جمعی از معلمان و کارشناسان شما را به خواندن چکیده‌ای از این میزگرد، دعوت می‌کنیم.

میزگرد

نقشه اجرایی سند

بنیادین خدای ناکرده مانند برخی از طرح‌ها بی‌نتیجه می‌ماند و به سرانجام نمی‌رسد.
با این مقدمه مباحث از سوی شرکت‌کنندگان در نشست به شرح زیر آغاز شد:

■ **علیرضا عراقی‌نیا؛** کارشناس آموزش و پرورش

● **ما چیزی به نام تربیت معلم نداریم**
سؤال این است که چرا به‌رغم وجود کسانی که دغدغه‌مند هستند، هنوز وضعیت این چنین است؟ شاید پاسخش این باشد که تعداد زیادی از معلمانی که الآن در نظام آموزشی مشغول به کار و خدمت هستند هوای تربیت معلمی را ندارند. اگر هم داشته باشند، تربیت معلم با شیوه گذشته دردی از نظام امروز را درمان نمی‌کند. در حقیقت ما چیزی به نام تربیت معلم نداریم. مثلاً در جلسه‌ای که با دوستان تربیت معلم داشتیم، درباره ارزشیابی کیفی و توصیفی صحبت شد، همگی یکپارچه گفتند: «مگر نظام ارزشیابی توصیفی برایمان اجرا می‌شود که شما از ما انتظار دارید؟» حق با آن‌ها بود. اگر تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت، با معلمان خاص که محصول این عصر و آشنای به این نسل هستند، همراه نباشد، شکست خواهد خورد.
دانش‌آموز امروز بدون آموزش گرفتن از مدرسه،

مقام معظم رهبری فرموده‌اند که نقشه اجرایی سند ملی تهیه و تدوین شده و در همین خصوص چالش‌های پیش‌روی اجرای سند تحول مشخص شود. به این مسئله مهم توجه کافی شود. امید می‌رود از سوی مقامات مسئول اهتمام لازم صورت گیرد.

در حقیقت سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش، آموزش و پرورش را «نظام تربیت» می‌خواند. لذا محتوا، معلم و روش‌ها در این جهت تغییر می‌یابند. از سوی دیگر آمادگی‌های لازم در خصوص منابع انسانی، خانواده‌ها، محیط و تجهیزات و فناوری، امور مالی، اداری و پژوهشی حائز اهمیت است. نباید در اجرای سند، از این مولفه‌های مهم غفلت شود چرا که به خاطر این غفلت و یا تعجیل، نظام تحول بیشتر به سمت کتاب‌های درسی پیش خواهد رفت. در صورتی که نظام تحول بنیادین شش زیرنظام دارد که جمعشان یک نظام واحد می‌شود؛ زیرنظام‌های رهبری و مدیریت، منابع انسانی، فضا و تجهیزات فناوری، برنامه درسی، پژوهش، تربیت معلم و مواد آموزشی از جمله این زیرنظام‌ها هستند.

بسیج منابع انسانی از منظر مهارتی و نگرشی در داخل و برانگیختن حمایت‌های بیرونی در نیل به یک همبستگی ملی در این کار بزرگ نکته‌ای است که نباید آن را فراموش کرد. اگر دقت‌های لازم را در قالب یک نگاه نظام‌مند و فرایند کلان نبینیم، نظام تحول

د تحول بنیادین کجاست؟

|| سیمیه اسدی ||

**تعداد زیادی از
معلمانی که الان
در نظام آموزشی
مشغول به کار و
خدمت هستند
هوای تربیت
معلمی را ندارند**

علیرضا عراقی نیا

● **دغدغه‌های یک مدیر**

بسیاری از مدیران دو دغدغه مهم دارند: یکی فضا که برای پنج سال تهیه و تدارک دیده شده و جوابگوی شش سال نخواهد بود و دیگری داشتن نیرویی که توان این مسئله را داشته باشد. یک مدیر می‌گوید وقتی نمی‌دانم در کلاس ششم چه اتفاقی خواهد افتاد و چه چیزی تدریس خواهد شد، چگونه می‌توانم نیرویی برای آن در نظر بگیرم!

● **تلویزیون اعلام کرده، شما اجرا کنید!**

چندی پیش به یکی از مسئولان منطقه تلفن کردم و روند تغییرات را از وی جویا شدم. ایشان گفتند که به تازگی جزوهای دریافت کرده‌اند که پاسخگوی سؤالات مدیران و معلمان است. وی با بیان اینکه خودش به دنبال گرفتن این جزوه بوده است و هیچ محتوایی برای شفاف شدن موضوع ارسال نشده است، تعجب مرا دو چندان کرد. چرا که اولین بار همه ما اجرای طرح تحول و طرح‌های دیگر را از خبر تلویزیون می‌شنویم و بی‌پاسخ در برابر سؤالات دیگران می‌مانیم! در عین بی‌خبری، حکم به اجرای این طرح از بالا به پایین داده می‌شود، در حالی که به دلیل همین بی‌اطلاعی بدنه اجرایی دچار کاستی‌ها و بدفهمی‌ها می‌شود و لازم است اطلاع‌رسانی بیشتری صورت پذیرد. لذا بر تعامل مستمر با بدنه اجرایی و توجیهات لازم سفارش و تأکید می‌شود.

معلمان راهنمایی ما دغدغه این را دارند که به عنوان مازاد به ششم دبستان ارجاع داده شوند. این در حالی است که بستر لازم برای چنین اقدامی مهیا نیست؟!

اجرای درست و دقیق طرح تحول منوط بر این است که از سطوح پایین و با کسانی که مجری آن هستند، آغاز شود. ضمن اینکه بر جمله‌ای از مقام معظم رهبری تأکید می‌کنم: «اجرای این مسئله با بسترسازی مناسب اتفاق بیفتد.» امیدوارم صحبت‌هایی که در این جا مطرح می‌شود، ترمزی برای تأمل باشد و

قابلیت استفاده از موبایل و وسایل ارتباطی گوناگون را دارد. این نسل نسلی نیست که از ما چیزی یاد بگیرد. او بیشتر برای سازمان دادن و جمع و جور کردن اطلاعات فزاینده‌اش به معلم نیازمند است.

معمولاً در مصاحبه‌هایمان با معلمان، کمتر می‌دانند موضوع کارشان چیست و با آفریده‌ای به نام انسان سروکار دارند! یادمان باشد که اساس رشد و پیشرفت، آموزش و پرورش است و عامل رشد و پیشرفت، همین انسانی است پرورده این دوران، نه فرد ۴۰ سال پیش که مدرسه تنها جای علم‌آموزی او بود. اکنون مدرسه تنها جایی است که دانش روز در آن نیست. گاهی اطلاعات بچه‌ها از معلمان بیشتر است. من معلم، درس و آموزش تازه‌ای برای این بچه ندارم؛ فقط مدرک و نمره دست من است و برای اینکه کاستی‌هایم را نشان ندهم، به دانش آموز باج می‌دهم! از این روی برانگیختن معلم و تربیت او و پرداختن به مسائل و دغدغه‌های او نقش بسیار مهمی در اجرای موفق طرح تحول بنیادین دارد.

■ **سید یزدان محمدی؛ مدیر مجتمع دانه منطقه ۱**

● **در خط مقدم جبهه کیست؟**

با فرض این که طرح تحول بنیادین بدون هیچ عیب و نقصی آماده شده است و می‌خواهد به اجرا درآید، حال من در مقام یک مدیر و به عنوان کسی که در خط مقدم قرار گرفته‌ام، با چه مسائلی روبه‌رو هستم؟

سراغ از آن، معلمی است که سر کلاس می‌رود، در خط مقدم این جبهه قرار دارد. متأسفانه با مطرح شدن نظام آموزشی ۳-۳-۶، بزرگ‌ترین دغدغه مدیران از کل این طرح، متوجه پایه ششم آن است! در حالی که تحول بنیادین تغییر در نگرش به آموزش و پرورش و ملاک قرار دادن تربیت به جای آموزش است.

با سرازیر شدن بخشنامه‌ها و طرح‌های عناوین گوناگون، جایی برای نفس کشیدن هم باقی نمی‌ماند چه برسد به اندیشه و تفکر در اجرای طرح بزرگ ملی که اتفاقاً اهمیت و ضرورت بسیار دارد

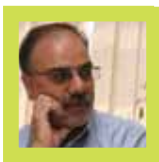

محمد اخگر

**تحول بنیادین
تغییر در نگرش به
آموزش و پرورش
و ملاک قرار دادن
تربیت به جای
آموزش است**

سید یزدان محمدی

سید عبدالله محبی

نکته آخر اینکه، نگرش بالادستی‌ها و مسئولان بسیار مهم است؛ نگرشی که می‌گوید همه این طرح انگار باید در همین دوره زمانی اجرا شود!

■ **محمد اخگری؛** مدیر مدرسه راهنمایی امیرالمؤمنین (ع)، منطقه ۱

رونمایی این طرح تا زمانی که روی ریل اجرا رفت، ۲۰ روز طول کشید. ما از تجربه‌های شکست‌خورده در گذشته درس بگیریم! همین طرح ارزشیابی مستمر را که دنبال می‌کنیم، متوجه می‌شویم که تا چه حد طرح به اجرا درآمده است؟ یا اجرای آزمایشی طرح، حداقل، ضریب دغدغه و نگرانی ما را پایین می‌آورد. من نمی‌خواهم بگویم که خسته شده‌ایم و ناامید هستیم؛ بلکه از این ناراحتیم که چرا هر چه کار می‌کنیم، نتیجه نمی‌دهد!

■ **محمد اسماعیل دیده‌بان؛** کارشناس هوشمندسازی مدارس

● به جای بال بال زدن، با هم بال بزنیم

من هر چه می‌شنوم مشکل آموزش در آموزش است؛ بر این جمله تأکید می‌کنم. چه برای دانش‌آموز، چه برای معلم و چه برای مدیر. بنده تحقیقی در خصوص سند تحول بنیادین انجام داده‌ام؛ تاکنون بیش از ۱۶۰ کلمه در این سند یافته‌ام که بعید است دو نفر پیدا شوند که نظر مشترک در خصوص آن بدهند.

اشاره به قصه کبوتر طوق‌دار از کلیله و دمنه در این جا خالی از لطف نیست. البته در مثال مناقشه نیست! به فرض مجموعه آموزش و پرورش ما در یک دام افتاده است و هرکس به نوبه خود برای رهایی بال می‌زند. حتی از اسطوره‌ها و سیمرغ‌ها هم استفاده می‌شود؛ اما هیچ مفری در کار نیست. باید کبوتری طوق‌دار پیدا شود و بگوید، به جای بال بال زدن، همه با هم بال بزنید تا اوج بگیرید و پرواز کنید.

تاکنون بیش از ۱۶۰ کلمه در این سند یافته‌ام که بعید است دو نفر پیدا شوند که نظر مشترک در خصوص آن بدهند.

محمد اسماعیل دیده‌بان

● استفاده از کارشناسان فوتبال برای آنالیز ترکیب آموزش و پرورش!

تا دیروز این سند تحول، قولنامه‌ای بوده است بین مدارس و منطقه. سند منگوله‌دارش را هم تازگی‌ها به دستمان داده‌اند. خوبی این سند، هم‌سو شدن نگرش همه ماست. اما به اصطلاح طرح درس آن هنوز

● معلم سراغ داشتید، معرفی کنید

ضمن تأیید دیدگاه‌های سایر دوستان و تأکید بر مسئله نیروی انسانی، فکر می‌کنم شاید بهتر باشد از عبارت نداشتن نیروی انسانی آموزش دیده استفاده کنم. آموزش نیروی انسانی جزو الزامات اصلی این طرح است. با یک مثال بحث را ملموس‌تر می‌کنم؛ مدیری

را سراغ دارم که همزمان تدریس ریاضی و علوم را هم برعهده دارد و نمی‌تواند آن‌چنان که باید به مدیریتش بپردازد. وقتی علت را جویا می‌شوی، می‌گویی: «شما به من معلم معرفی کن! من که تا حالا ندیده‌ام. اگر باشد قطعاً از او استفاده می‌کنم.» شاید قدری اغراق آمیز باشد ولی این نکته حاکی از آن است که در موضوع نیروی انسانی وضعیت تا این اندازه حاد است.

● سرعت در روی ریل اجرا رفتن طرح

با سرازیر شدن بخشنامه‌ها و طرح‌های پی‌درپی با الفاظ و عناوین گوناگون، جایی برای نفس کشیدن هم باقی نمی‌ماند چه برسد به اندیشه و تفکر در اجرای طرح بزرگ ملی که اتفاقاً اهمیت و ضرورت بسیار دارد. در مقاله‌ای در خصوص تحول بنیادین خواندم که ظاهراً قرار بود، هفت سال روی زیرساخت‌ها، نیروی انسانی، محتوا و فضای آموزشی کار شود؛ اما از زمان

میان مدت و کوتاه مدت خود را ارائه دهد. در همین خصوص ما فعلاً می‌توانیم آگاهی خود را راجع به این سند بیشتر کنیم و پس از زمان مقرر شده برای ارائه برنامه‌ها به بحث و نقد پردازیم. همچنین باید توجه داشته باشیم که این سند قابل تغییر و به‌روزرسانی است. بنابراین می‌توان بسیاری از این ضعف‌ها را پوشاند.

■ **سید عبدالله محبی؛** کارشناس آموزش و پرورش و مدیر بازنشسته

● سه مشکل اصلی در سند

طی جلساتی سه روزه که با موضوع سند تحول بنیادین در سطح ملی برگزار شد، برآیند جلسه سه مشکل اساسی در اجرای سند را آشکار کرد: ۱. فقدان تبیین مناسب سند که حداقل بدنه آموزش و پرورش آگاهی کامل نسبت به آن ندارند. ۲. مسئله فضا. ۳. نیروی انسانی.

لذا پیشنهادهای را در همین خصوص برای اجرای بهتر سند تحول ارائه می‌نمایم:

- زمینه آگاهی‌سازی در مورد کم و کیف سند برای همه فراهم شود.

- مصاحبه با مسئولانی که از مبانی و چکیده سند باخبرند.

- پرداختن به تحول بنیادین توسط مجلات مکمل و هم‌وزن، مثل همه مجلات رشد، تا فضایی فرهنگی را در پذیرش تحول مساعدتر سازند.

- تألیف کتاب‌هایی با محتوای حیات طیبه که در سند آمده است تا این موضوع به‌درستی و آسانی تبیین شود.

- تعامل با رسانه‌های جمعی از جمله صدا و سیما و مطبوعات.

- فراخوان مقاله با موضوع تحول بنیادین، از طریق مجلات تا علاقه‌مندان و معلمان ورود پیدا کنند و از دیدگاه‌هایشان استفاده شود.

■ **خانم دکتر رخساره فضلی،** مسئول مطالعات و برنامه‌ریزی معاونت آموزش ابتدایی

● برای اولین بار، توجه به آموزش ابتدایی

پرواضح است که کاستی‌ها و چالش‌هایی وجود دارد و کار بسیار سختی است؛ اما همه می‌دانیم که ناممکن نیست. این سند برای ما در آموزش ابتدایی مواردی را در نظر گرفته که باعث خوشحالی ماست.

مشخص نیست. یعنی همان بلایی که بر سر طرح درس معلمان و کتاب‌ها آمده، سر این موضوع مهم نیاید!

در خود سند آمده، استفاده از رسانه‌ها جزء کار آموزش است. این خودش نقدکننده سند است که تا چه حد از رسانه‌ها به جهت رساندن مطلب، استفاده شده است. دانش شبکه‌ای و اتصال جمعی ما به یکدیگر کجاست؟

● معلم نیاز نیست، مربی می‌خواهیم

دشمن هر اتفاق خوب، جهل است. وقتی نمی‌دانیم چه چیزی در انتظارمان است جبهه می‌گیریم. راهش هم یک چیز است؛ چراغ روشن کنیم تا همه ببینند. حال مجله رشد مدیریت مدرسه به عنوان یک رسانه می‌تواند طرح اجرای سند را با چند آیت روشن کند: برای مثال: ۱. وظیفه معلم چیست؟ (حداقل سه وظیفه را برایش مشخص کنیم) ۲. در این سند قرار است چه اتفاقی برای دانش‌آموزان بیفتد؟ این‌ها را به عنوان طرح درس ببینیم. مربی یعنی کسی که بتواند به بچه‌ها جمع‌آوری، طبقه‌بندی و جهت‌دهی اطلاعات را آموزش دهد.

● تنبیه برای همه، تشویق برای هیچ کس!

در این سند، سیستم تشویق و تنبیه، که بسیار مهم است، در نظر گرفته نشده است! ما هنوز برای این مهم هیچ فکری نکرده‌ایم. همه این اتفاقات یک چیز را هدف گرفته است؛ ایجاد انگیزش جدید. امیدواریم این سند بتواند نشاط آموزشی ایجاد کند، اما به شرطی که بتوانیم نشاط را خوب آموزش دهیم و هدف بگیریم.

■ **منیر میرزاخانی؛** کارشناس مسئول راهنمایی منطقه ۴

● پس از ارائه برنامه‌های اجرایی نقد کنیم

همه ما از کاستی‌های موجود در آموزش و پرورش مطلع هستیم. اگر فقط کاستی‌ها را بگوییم به جایی نخواهیم رسید. واقعیت این است که سند تحول بنیادین در تاریخ ۹۰/۷/۵ مصوب و برای اجرا ابلاغ شده است. این تاریخ را می‌بایست نقطه شروع در نظر بگیریم و در مسیر تحقق آن بحث‌هایی را مطرح کنیم. گام نخست تبیین و اطلاع‌رسانی و گام دوم نحوه اجرایی شدن است. در بخش هشتم سند، به صراحت ذکر شده است که وزارت آموزش و پرورش مسئولیت طراحی و تدوین برنامه‌های اجرایی را بر عهده دارد و حداکثر ظرف مدت یکسال باید برنامه‌های اجرایی

این سند برای ما در آموزش ابتدایی مواردی را در نظر گرفته که باعث خوشحالی ماست. برای اولین بار در اسناد می‌بینیم که آموزش ابتدایی مورد توجه ویژه قرار گرفته است

رخساره فضلی

برای اولین بار در اسناد می‌بینیم که آموزش ابتدایی مورد توجه ویژه قرار گرفته است.

بنابراین موضوع را در دو بخش ارائه می‌کنم: اول، نگاه از بالا به پایین که بخشنامه کنند، آموزش بدهند و شفاف بگویند چه می‌خواهند. دوم، اگر قرار است تحول را به معنای واقعی بباییم، راهی نداریم جز اینکه ماتریس ساختاری از پایین (مدارس) به بالا (مسئولان) داشته باشیم و هر دو همزمان و با هم حرکت کنند.

■ **دکتر محرم آقازاده**، مدرس دانشگاه و عضو شورای برنامه‌ریزی رشد مدیریت مدرسه

است. دانش آموز نسبت به نظام تغییر و تحول تکلیف ندارد. ما جایگاه‌ها را اشتباه گرفته‌ایم و دانش آموز را فدای نظام تحول می‌کنیم. تربیت نظامی تعاملی است و در اجرای این سند باید تعامل اتفاق بیفتد.

■ **دکتر نوریه شادالویی**؛ مدیر مجتمع و عضو شورای برنامه‌ریزی رشد مدیریت مدرسه

این سند تحول بنیادین مانند سایر کارهای فرهنگی جاده‌ای دو طرفه است و باید از دو جهت، هم سو حرکت آغاز شود تا تعامل و تعادل به وجود آورد.

■ **دکتر تورانی**؛ سردبیر مجله رشد مدیریت مدرسه

● جمع‌بندی میزگرد

- بهتر است مسئولان به همکاران و حرفه‌هایی که در این میزگرد زده شده است توجه و اعتماد کنند. خیلی از همین صحبت‌هایی که به میان آمد، راه‌گشاست و مهم‌تر این که از بدنه اجرایی آموزش و پرورش نقل می‌شود.

- در تدوین سند ملی، برخی رویکردهای اجرایی باید تغییر کنند. رویکرد تجسیم و شفاف‌سازی می‌بایست انجام گیرد.

- باید سند از زوایای مختلف اما درست معرفی شود.

- همبستگی ملی باید اتفاق بیفتد، هم در آموزش و پرورش و هم سراسر کشور. (دستگاه‌های مختلف)

- باور عمیق به تحول باید ایجاد شود. این باور به نگرش برمی‌گردد نه دانش. تغییر نگرش از رفتار سازمانی و بین‌فردی اتفاق می‌افتد که باید از جانب مسئولان در سطوح بالا باشد.

- محتوای سند از بالا به پایین باید قیف‌گونه نزول یابد، نه فیلتروار. در قیف چیزی کم نمی‌شود اما قطره قطره به پایین می‌رسد.

- به‌جای تزریق منابع، بیشتر در اندیشه تفریق موانع (ساختاری، دانشی، نگرشی) باشیم.

- از نگاه سیاسی و غیرکارشناسی به تحول در آموزش و پرورش پرهیز شود.

- نقشه اجرایی سند تحول بنیادین که مقام معظم رهبری فرمودند، جزو مطالبات همه ما است.

- با همه نقدها و اشکال گرفتن‌ها، نباید از اهتمام و مشارکت ما در اجرای هرچه بهتر اهداف و راهکارهای سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی اندکی کاسته شود. ■

اگر فقط کاستی‌ها را بگوییم به جایی نخواهیم رسید

مدیر میرزاخانی

● ماکت آزمایشی از سند بسازیم

با تجسیم (ساخت ماکت از این سند) به طور آزمایشی، به همه مردم خروجی طرح تحول و چگونگی آن را نشان دهیم. اگر این‌طور نشود شاید به مثابه بادکنکی شود که مدام آن را باد می‌کنیم غافل از این که به‌زودی خواهد ترکید، و آن‌گاه چیزی جز یک تصور از تحول بنیادین نخواهد ماند.

● واژه‌های سند فراتر از فهم است!

اشکال دیگری که در سند وجود دارد این است که در تعلیم مفاهیم، راهکاری برای تبدیل نقل‌قول‌های بزرگان به اقتضای سن دانش‌آموزان نداریم. مثلاً در تعلیم و تربیت اسلامی که از قدیم بوده است، همه اصول نقل قول است که به زبان دانش‌آموزان نیست.

اصطلاحات مختلفی که در این سند استفاده شده است، ابهام دارد. بنده که دکترای تعلیم و تربیت دارم، از واژه «حیات طیبه» برام سؤال بسیاری است. همه ما معلمان را می‌شناسیم؛ وقتی از ۱۸۰۰ معلم در مورد تعریف رفتار می‌پرسم، فقط دو نفر موفق به پاسخ می‌شوند. حالا قرار است این سند را بدهیم دست آن‌ها تا تغییر در رفتار دانش‌آموزان انجام دهند.

● این تحول، متعلق به اداری‌ها نیست

نکته دیگری که با جمله‌ای از حضرت امام (ره) می‌گویم این است که «این انقلاب مال مردم است و باید مردم انقلاب را اداره کنند». این تحول از آن اداری‌ها نیست؛ نه برای مدیران عالی، نه برای ما، برای مردم است و باید از مردم شروع شود. اما چگونه؟ لذا صادق باشیم که تغییر و تحول نیازمند اعتماد است.

● دانش آموز را فدای نظام تحول نکنیم

نظام تعلیم و تربیت نسبت به دانش‌آموز موظف